

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**VII Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО
ПІЗНАННЯ»**

(Одеса, 23-24 травня 2024 року)

Одеса -2024

УДК: 1:403:316.6 (08)

Методологія та технологія сучасного філософського пізнання. Матеріали VII Міжнародної конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 23-24 травня 2024 р.) 181 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Орленко Ірина Миколаївна - доктор філософії, завідувачка Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія безперервної освіти» Одеської обласної ради.

Збірник матеріалів VII Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; аналізують Голодомор-Геноцид-Холокост: проблема пізнання моральних складових розвитку XXI століття; показують трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; розкривають сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; розглядають філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства та філософію синергетики. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 17 від 27 червня 2024 р.)

Русалова Олександра, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 1-го року навчання, спеціальність 013 «Початкова освіта: Англійська мова», факультет початкового навчання

Петінова Оксана Борисівна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна.

РОЗДУМИ Р.ДЕКАРТА ПРО СПЕЦИФІКУ ПІЗНАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ З «РОЗДУМИ ПРО МЕТОД»)

*Надія - це прагнення душі переконати себе в тому, що бажання здійсниться... Страх же є схильність душі переконувати себе в тому, що бажання не здійсниться.
Рене Декарт, [2]*

Філософія Рене Декарта сфокусована на розвитку наукового підходу до мислення та пізнання світу. У своєму трактаті «Роздуми про метод» Декарт порівнює науковий метод із світильником, який просвітлює темряву для людини, що шукає правильний шлях.

Важливо не лише мати гарний розум, але й вміло використовувати його у процесі пізнання. Його трактат вважається ключовим у сучасній філософії та науковому пізнанні, що відображає перехід від Ренесансу до епохи Нового часу.

Декарт удосконалив підходи своїх попередників для виявлення непорушної правди, розпочавши з сумніву у всьому, щоб переглянути світ з нової, неупередженої перспективи.

У «Роздумах про метод» Рене Декарт розглядає питання пізнання з різних аспектів: аналізу простих ідей, системи наукового пізнання, шляху розуміння світу, способів оцінки правди та ложі, а також необхідності покращення методів пізнання [1].

Трактат поділений на роздуми щодо наук, ключові принципи методу, моральні засади, аргументи щодо існування Бога та людської душі, фізичні питання, які включають рух серця та відмінність між людською душею та тваринною, а також вказівки на подальші дослідження природи та міркування, які надихнули автора.

Декарт розглядає систему методологічних принципів як нормативні вимоги до наукового пошуку та пізнавальної діяльності, розглядаючи науку як «мудрість», що залишається однаковою незалежно від предмету.

У його філософії акцентується на взаємозв'язку між різними науками і на користі вивчення кількох наук одночасно для формування знань у вигляді системи, а не просто окремих фрагментів [1].

Декарт починає свою працю словами, які підкреслюють рівність у здатності до правильного мислення у всіх людей, стверджуючи, що здоровий глузд є загальною рисою людської природи. Він зауважує, що відмінності у

висновках людей походять не з різниці у розумі, а з різниці у способах мислення на одні й ті ж питання.

Для Декарта не просто наявність доброго розуму важлива, але й його правильне використання. Подібні ідеї можна знайти і у Аристотеля, який стверджував, що знання є основним аспектом людської природи, але Декарт розглядає розум як здатність правильно судити і розрізняти істинне від хибного, загальну для всіх людей [2].

У першій частині твору Декарт звертає увагу на проблеми, які виникають у тих, хто переважно занурюється у іноземні доктрини або філософію минулого, що може призвести до неправильного розуміння або втрати зв'язку з сучасними думками.

Він висловлює думку про корисність для вченого подорожей, спостережень і спілкування з людьми, ніж лише роздумів у кабінеті, що допомагає освоїти «книгу світу» і обрати власний шлях розуміння існування.

Одна з ключових дум першої частини полягає у тому, що Декарт розглядає багато раніше вважаних за вірогідні речей як потенційно хибні, що відображає його постійне прагнення до розширення та поглиблення істинних знань [2].

У другій частині трактату Декарт висвітлює проблему узагальнення «книжної» науки, яка представляється як сукупність думок різних авторів, що може викликати складнощі у розумінні світу [2].

Він пропонує вирішити цю складність за допомогою встановлення єдиного методу, формулюючи кілька правил: не приймати за істинне нічого, що не є очевидним; розбивати проблему на частини для кращого розуміння; дотримуватися порядку мислення від простого до складного; складати докладні списки і огляди.

Основні правила наукового методу, за словами Декарта, полягають у початку з простого і очевидного, використанні дедукції для отримання складніших висновків і дії так, щоб не пропустити жодного елемента, зберігаючи безперервність ланцюга висновків.

Для виконання цих правил важлива інтуїція, що допомагає сприймати початкові факти дослідження, і дедукція, що дозволяє отримувати наслідки з них.

Декарт прийняв три принципи для успішного функціонування у реальному житті, під час експериментів з радикальними сумнівами та розробки нової системи, що базується на виявлених істинах за його методом [3].

Перший принцип полягав у підкоренні законам та звичаям країни, дотриманні релігійних переконань, униканні екстремальних поглядів та керуванні помірними думками.

Другий принцип передбачав залишатися непохитним у реалізації ухвалених рішень, навіть якщо вони були сумнівними, і віддавати їм перевагу над будь-якими іншими думками.

Третій принцип полягав у постійній спробі перемогти самого себе, змінювати свої бажання і розуміти, що контроль ми маємо лише над своїми думками.

Згідно з Декартовими принципами пізнання, важливо керуватися ретельністю, логікою та систематичністю, уникати поспішних висновків та підтримувати тільки ті істини, які зрозумілі для розуму.

Принципи моралі Декарта відображають необхідність ретельного обґрунтування дій та стійкості в ухваленні рішень, а основний висновок полягає в тому, що для досягнення істинного розуміння світу необхідно керуватися розумовою чіткістю, логікою та послідовністю у дослідженнях.

У четвертій частині свого трактату, Декарт підкреслює непіддатність сумніву у факті мислення, що стає основою його подальших міркувань і призводить до висновку: «Я мислю, отже, я існую».

Він розвиває думку про існування субстанції, що є чистим мисленням і не залежить від матеріального світу, що вказує на існування Бога як більш досконалої істоти, ніж людина [3].

Декарт стверджує, що правильні судження ведуть до правильних дій, а правильне мислення дозволяє діяти найбільш влучно, що приносить значне задоволення.

У п'ятій частині трактату Декарт розглядає потребу виявлення загальних принципів та першопричин речей та явищ, зокрема в простих предметах, таких як небо, земля, мінерали, тіло тварин і людини.

Він погоджується з висновками щодо циркуляції крові, але відхиляє концепцію серця як насоса, вважаючи, що термічне нагрівання є рушійною силою циркуляції, що допомагає зробити висновок про розділення тіла та душі.

У шостій частині трактату, Декарт обговорює можливість оприлюднення своїх досліджень, розглядаючи як переваги, так і недоліки. З одного боку, це може збагатити знання в оптиці та медицині, проте потребує експериментів, пошуку однодумців та може зазнати фінансових витрат і критики [2].

Декарт осуджує філософів, що відмовляються від пізнання природи на користь безумовного всезнання, та висловлює надію, що справедливими судьями будуть ті, хто поєднає науку з розсудливим розумом.

Він закликає зосередитися на тому, що можна чітко бачити або логічно виводити про обговорювані предмети, а не на думках інших або наших припущеннях, оскільки знання має бути отримане шляхом ясності та достовірності.

Декарт попереджає від занадто пристрасного вивчення «давніх вчень», оскільки це може призвести до перейняття помилок, і наголошує, що формування наукової ерудиції є лише етапом на шляху до наукової зрілості.

Рене Декарт підкреслював, що наукове знання повинно мати міцну основу у природознавстві, особливо в фізиці, механіці та математиці, і вважав метод за

ключовий елемент наукового пізнання, що відрізняє його від релігії та традиційної філософії [4].

Математика займала вирішальне місце у науковому пізнанні за Декартом, він підкреслював її важливість із незаперечним захопленням. Він відмовлявся від розгляду гуманітарних наук, як наукових, та виявляв мало зацікавленість у поезії, мовознавстві та історії, оскільки вони не відповідали суворим критеріям науковості.

Історія, на відміну від науки, за Декартовими поглядами, мала обмежений обсяг, оскільки надавала лише відомості про минуле, а поезія, яку він сприймав лише як вигадку, не мала значення для наукового пізнання.

Декарт застерігав від надмірного захоплення історією, оскільки вважав, що це відволікає від сучасних проблем, і вважав, що історія та поезія, які часто були лише художніми фікціями, не сприяють науковому пошуку істини.

Рене Декарт вважає, що розум, який він використовує для створення нової науки, не обмежений історичним контекстом або досвідом. Він переконаний, що джерелом інтуїтивних ідей, на яких ґрунтується весь науковий розум, є не сенсорний досвід, але Бог [5].

За його переконанням, Бог вклав у розум людини ті істини, які сприймаються як розумові інтуїції, включаючи вроджені ідеї. Для Декарта ідея єдності наукового знання базується на переконанні, що ідеї розуму мають своє джерело у Бога. Це сприйняття слугує фундаментом для уявлення про єдиний розум, єдине джерело ідей і єдину науку, побудовану на цьому розумі [6].

Отже, Декарт підкреслює, що пізнання базується на розумі та інтелекті, а не лише на органах чуття. Він розвиває метод дедукції, який вважає вирішальним для наукового пізнання, заснований на чотирьох правилах: очевидності, аналізі складних питань на прості елементи, дотриманні порядку в мисленні та повному розгляді всіх можливих варіантів.

Декарт переконує, що лише розум може надати нам достовірні знання, оскільки він не піддається обманливості чуттєвого сприйняття. Його прагнення до пошуку єдиної методології пізнання та критичний сумнів стали основою критичного мислення, що залишається актуальним в сучасній філософії та наукових дослідженнях.

Концепція свідомості та розуму, яку розвинув Декарт, залишається актуальною для сучасних досліджень когнітивних процесів та антропології.

Список використаних джерел

1. Декарт, Р. (2015). Міркування про метод (щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках). *Психологія і суспільство*. 2: 37-46.
2. Декарт, Р. (2001). Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках (Пер. з фр. В. Адрушка і С. Гатальської). Київ: «Тандем». 101 С. 6.

3. Малівський, А. М. (2019). Невідомий Декарт: антропологічний вимір у філософствуванні: монографія. Дніпро: Герда. С. 300.

4. Ніхад, М. (2006). Філософія перекладу деонтичної модальності. *Журнал освіти і науки*. 13(12), С. 11-29.

5. Сафонов А. (2020). Метафілософія: онтологічні та деонтичні форми рефлексії. *Утопія і латиноамериканська практика*. 25: 1-10.

6. Скірмантас, Янкаускас. (2004). Декартовий доказ Бога: передумови та наміри. *Кафедра філософії Вільнюського університету*. С. 85.

Топор Надія, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 1-го року навчання, спеціальність 013 “Початкова освіта(Логопедія)”, факультет початкового навчання, ДЗ “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: **Петінова Оксана Борисівна**, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та бменеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», м. Одеса, Україна

ЗЛО ЯК БРАК ДОБРА (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ З ТВОРУ “СПОВІДЬ” АВРЕЛІЯ АВГУСТИНА)

Тема дослідження є актуальною, оскільки вона стосується фундаментального питання про природу зла та його зв'язок із добром. Питання моралі, етики та релігії завжди були і залишаються важливими для людства. Аналіз “Сповіді” Августина Аврелія дозволяє глибше проникнути у розуміння цих понять та їх значимість у різних аспектах сучасного життя. Результати дослідження можуть бути корисними для філософів, релігійних діячів і всіх, хто цікавиться питаннями моральності та сенсу життя.

Науковці з усього світу значну увагу приділяють проблемам добра та зла. Серед них можна назвати такі імена як А. Добжинські, Г. Онищак, А. Новиков, А. Макинтайр, Ф. Уайтселл, [1, 3, 5] та ряд інших.

У філософському розумінні добро і зло – це морально-етичні категорії, в яких виражається моральна оцінка поведінки людей, а також суспільних явищ. Добро позначає сукупність позитивно оцінюваних окремою людиною або спільнотою людей умов життя, норм поведінки і моральних дій. Зло трактується як негативні явища в особистому та суспільному житті людини, що є предметом морального осуду [2, с. 27]. Те, що ми називаємо “добрим” суспільство вважає моральним, позитивним, гідним наслідування, а зло, навпаки, відноситься до того, що є аморальним, негативним, потребує засудження та покарання.

Проблема добра і зла є однією з головних для філософського вчення Блаженного Августина і формувалася протягом його життєвого досвіду. Саме

TRANSFORMATION OF THE VALUE SYSTEM IN THE CONDITIONS OF VIRTUALIZATION OF SOCIETY	
Семенов Ігор Сергійович	121
ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ЦІННІСНОЇ СФЕРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	
Стовпець Олександр Васильович, Додусенко Андрій Вікторович	123
ФІЛОСОФСЬКО-ПОЛІТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ПОПУЛІЗМУ	
СЕКЦІЯ 5. ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	
Аксьонова Віра Ігорівна	127
ГНОСЕОЛОГІЯ ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	
Бушулян І. О., Петінова Оксана Борисівна	130
СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АБСУРДУ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ А.КАМЮ: «ЧУМА» ТА «МІФ ПРО СІЗІФА»)	
Дилян Анна Віталіївна, Врайт Галина Яківна	137
ПОЛКУЛЬТУРНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	
Кадієвська Ірина Аркадіївна	140
ЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ	
Консицька Анастасія, Нівня Ганна Олександрівна	142
ПАРАДОКС В ЛОГІЦІ ТА МАТЕМАТИЦІ	
Пустовойт Дар'я, Петінова Оксана Борисівна	144
«ГРАД БОЖИЙ» - ЯК МОДЕЛЬ ІДЕАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В ТВОРЧОСТІ АВГУСТИНА	
Русалова Олександра, Петінова Оксана Борисівна	148
РОЗДУМИ Р.ДЕКАРТА ПРО СПЕЦИФІКУ ПІЗНАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ З «РОЗДУМИ ПРО МЕТОД»)	
Топор Надія, Петінова Оксана Борисівна	152
ЗЛО ЯК БРАК ДОБРА (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ З ТВОРУ “СПОВІДЬ” АВРЕЛІЯ АВГУСТИНА)	
Чумак Єгор Олександрович, Поплавська Тетяна Миколаївна	159
ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА АСКЕЗА І ДОВІЛЬНА ДІЯ (САМОТВОРІННЯ)	
Шабатура Євгенія Андріївна, Врайт Галина Яківна	161
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	

СЕКЦІЯ 6. ФІЛОСОФІЯ СИНЕРГЕТИКИ